

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Utvärderingsavdelningen
Ann-Britt Gabriellsson
BESLUT

2002-12-16
Reg.nr 645-829-02

Yttrande över Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde

Högskoleverket föreslår att Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde avslås.

Bakgrund

Regeringen har den 19 februari 2002 anmodat Högskoleverket att yttra sig över Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde (dnr U2002/265/UH).

I en skrivelse till Högskoleverket anhöll Mitthögskolans den 1 juli 2002 om att få lämna kompletterande uppgifter till ansökan senast den 1 oktober 2002. Beslut om att tillmötesgå Mitthögskolan anhållan fattades den 2 juli 2002.

För att bedöma högskolans ansökan och bereda verkets yttrande i ärendet har Högskoleverket förordnat en grupp sakkunniga med professor Sture Hägglund, Linköpings universitet, som ordförande.

Övriga i bedömargruppen har varit professorerna

Bengt Ankarloo, Lunds universitet, Kjell Goldmann, Stockholms universitet
Erland Hjelmquist, Göteborgs universitet, Daniel Jagner, Göteborgs universitet,
och Moira Linnarud, Karlstads universitet

Projektansvarig Ann-Britt Gabriellsson, Högskoleverket, har tillsammans med Joakim Palestro, Högskoleverket, varit gruppens sekreterare.

Bedömargruppen utgörs av mycket erfarna ämnesexperter med hög legitimitet och med gedigen erfarenhet av olika typer av kvalitetsbedömningar. Flera av de sakkunniga har också deltagit i tidigare prövningar av ansökan om universitetsstatus respektive vetenskapsområde, vilket innebär att kontinuiteten i bedömargruppen är säkrad.

Gruppen har redovisat sitt uppdrag till Högskoleverket med bilagt "Yttrande över Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde" den 9 december 2002.

Bedömargruppens ställningstagande och förslag till beslut

Utgående från de ämnesspecifika och övergripande bedömningarna har bedömargruppen prövat Mitthögskolans ansökan om ytterligare ett vetenskapsområde mot de kriterier som etablerats för tillstyrkan av en ansökan om ett vetenskapsområde. Dessa kriterier är präglade av kravet att kunna garantera att forskarutbildningen håller rimlig internationell standard. Speciellt vägledande i detta sammanhang är doktorandperspektivet. Eftersom en forskarutbildning pågår i fyra till åtta år är det väsentligt att högskolan erbjuder en långsiktigt stabil miljö för utbildningen, oberoende av att forskningskonjunkturer tillfälligt förändras eller att någon ledande forskare lämnar högskolan. Detta är bakgrunden till det oavvisliga kravet att en högskola ska kunna uppvisa åtminstone något väl sammanhållet ämnesområde, eller ett antal näraliggande områden, med professorer och ett tiotal aktiva forskare med minst docentkompetens, som byggt upp och driver forsknings- och utbildningsverksamhet.

Vid genomgången av Mitthögskolans forskningsmiljöer har bedömargruppen funnit att de ämnen som har de bästa förutsättningarna att bedriva egen forskarutbildning ännu inte ingår i miljöer med ömsesidigt stöttande ämnen i den omfattning och med den etablerade långsiktighet som krävs. Satsningen på den förhållandevis stora bredden inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet har i sig inte underlättat utvecklingen av starka profilområden vid Mitthögskolan. Spännvidden mellan områden som rehabiliteringsvetenskap, historia och informatik illustrerar denna situation. Det är därför otillräckligt att enbart tillämpa kvantitativa beräkningar av antalet professorer och docenter som avgörande grund för tillstyrkan av ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde.

Andelen externa forskningsanslag, sökta i nationell eller internationell konkurrens, är påtagligt låg. Högskolan bör uppmärksamma detta förhållande. Även om det finns lokal finansiering för forskningsprojekt är det viktigt för etableringen av starka forskarutbildningsmiljöer att stimulera kvalitet och synlighet genom konkurrensutsatta, externa anslag.

Bedömargruppens ställningstagande är att de anser det vara för tidigt att tillstyrka Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde. Det är bedömargruppens mening att uppbyggnaden av samlade forskningsmiljöer inom humaniora och samhällsvetenskap är i behov av ytterligare tid att konsolidera sig. Detta för att ge nytilträdade och tillträdande professorer möjlighet att skapa en stabil bas för en kommande forskarutbildning. Mitthögskolan kan samtidigt bevara och utveckla sin profil som nätverkshögskola med samverkande campusorter, var och en med god samverkan mellan grundutbildning, forskarutbildning och forskning samt med det omgivande samhället.

Bedömargruppen föreslår därför att Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde avstyrks.

Tidigare bedömningar

Tre ansökningar från Mitthögskolan har hittills prövats av Högskoleverket. Två av dessa gäller universitetsstatus år 1998 och år 2000 medan föreliggande prövning år 2002 rör det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet.

Redan vid första prövningen konstaterade dåvarande bedömargrupp att ett tålmodigt och långsiktigt arbete återstod för att få ett positivt beslut.

Nästkommade bedömning resulterade också i ett avslag.

Forskarutbildningsmiljöerna inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området bedömdes fortfarande vara ofullständigt utvecklade. Vid denna prövning föreslogs dock att Mitthögskolan skulle tilldelas naturvetenskapligt vetenskapsområde.

Förslaget baserades på att det fanns några starka miljöer med väl etablerade kontaktnät och ömsesidigt stödjande ämnen. Goda forskningsmiljöer bedömdes finnas inom kemi, matematik, biologi/ekologi samt inom de ämnesområden som överlappar mot teknik t.ex. informationsteknologi. Sammantaget bedömdes dessa kunna utgöra grunden för vetenskapsområdet naturvetenskap.

Tidigare genomförda prövningar av ansökan från andra lärosäten om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde visar följande.

Ansökningarna från högskolorna i Växjö och Örebro år 1998, tillstyrktes inte av bedömargruppen, som i stället föreslog forskarutbildning enbart i vissa ämnen. För Högskolan i Växjö gällde det ämnena sociologi, företagsekonomi och historia samt moderna språk jämte litteraturvetenskap och för Högskolan i Örebro ämnena psykologi, statsvetenskap historia och litteraturvetenskap.

Lärrhögskolans ansökan år 1999 tillstyrktes inte heller av den bedömargrupp som ansåg att forskarutbildning i endast ett ämne, pedagogik, inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet var otillräckligt. Detsamma gällde den ansökan från Mälardalens högskola som avstyrktes 1998 då endast två ämnen, pedagogik och företagsekonomi, bedömdes ha potential att bedriva forskarutbildning.

En ansökan från Stiftelsen Högskolan i Jönköping om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde tillstyrktes år 2001 med motiveringen att högskolan bedömdes vara relativt väl rustad inom det samhällsvetenskapliga området med en god och relativt bred grund för forskning och forskarutbildning inom det samhällsvetenskapligt -juridiska området. Väl etablerad forskning och forskarutbildning på hög vetenskaplig nivå fanns redan i ämnena företagsekonomi, nationalekonomi, statskunskap och rättsvetenskap. Högskolan bedömdes uppfylla kraven för att tilldelas humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde.

Skälen för Högskoleverkets förslag

Högskoleverket ser positivt på de organisatoriska förändringar som genomförts vid Mitthögskolan, den påbörjade uppbyggnaden av mer samlade forskningsmiljöer samt det ökande antalet professorer och docenter inom humaniora och samhällsvetenskap sedan prövningarna år 1998 och 2000.

En högskola skall kunna uppvisa åtminstone något väl sammanhållet ämnesområde, eller ett antal näraliggande områden, med ett tillräckligt antal aktiva forskare med minst docentkompetens som byggt upp och driver forsknings- och utbildningsverksamhet på hög vetenskaplig nivå. Gruppen konstaterar dock, mycket riktigt, att det är otillräckligt att enbart tillämpa kvantitativa beräkningar av antalet professorer och docenter som avgörande grund för tillstyrkan av ett vetenskapsområde.

Högskoleverket bedömer i likhet med sakkunniggruppen att uppbyggnaden av samlade forskningsmiljöer inom humaniora och samhällsvetenskap vid Mitthögskolan är i behov av ytterligare tid för att de nytillträdda och tillträdande professorerna skall få möjlighet att utveckla en stabil bas för en kommande forskarutbildning.

Eftersom en forskarutbildning är ett långsiktigt åtagande delar Högskoleverket bedömargruppens krav på att en högskola måste kunna garantera att forskarutbildningen håller internationell standard och erbjuder en långsiktigt stabil miljö för doktoranden. Forskarutbildningsmiljön bör därför vara relativt oberoende av tillfälliga förändringar i anslagssituation och i personalbesättning.

Mitthögskolans ansökan stärks inte av att högskolan ännu i hög grad är beroende av externa, icke konkurrensutsatta satsningar när det gäller forskningsintäkter. Högskoleverket instämmer i att det är mycket viktigt för en positiv utveckling av verksamhetens vetenskapliga kvalitet att högskolan söker utöka den externa projektfinansiering som erhålls i nationell och/eller internationell konkurrens.

Högskoleverkets beslut

Med hänvisning till ovanstående föreslås att Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde avslås.

Förutsättningar synes emellertid finnas för att en ny ansökan, om ett par år, kan ge en positiv bedömning om de starkaste forskningsmiljöerna utvecklas enligt förväntningarna.

Beslut i detta ärende har fattats av Högskoleverkets styrelse efter föredragning av bedömargruppens ordförande professor Sture Hägglund och projektansvarig Ann-Britt Gabrielsson.

Mot beslutet reserverade sig ledamöterna Mona Hillman Pinheiro och Helena Söderlind.

Deltagande i behandlingen av ärendet var, Berit Askling, ordförande, Ove Bengtsberg, Björn Båtshake, Sigbrit Franke, Bengt Gustafsson, Mona Hillman Pinheiro, Gustaf Lindencrona, Hasse Odenö och Helena Söderlind samt personalrepresentanten Gunilla Jakobsson. Övriga närvarande var avdelningschef Ragnhild Nitzler, kanslichef Lennart Stähle och styrelsens sekreterare Lars Petersson.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

Reg.nr 645-829-02

Sid. 5

**Kopia till:
Mitthögskolan
De sakkunniga**

Yttrande över
Mitthögskolans ansökan om
humanistisk-samhällsvetenskapligt
vetenskapsområde

December 2002

Innehållsförteckning

Bedömargruppens förslag till beslut.....	3
Bedömargruppens ställningstagande.....	3
Uppdraget.....	3
Tidigare prövning av ansökan från Mitthögskolan.....	4
Beskrivning av högskolan.....	5
Utgångspunkter för bedömningen.....	7
Förutsättningar för forskarutbildning.....	9
1. Forskarutbildningsmiljön folkhälsovetenskap, omvårdnad, rehabiliteringsvetenskap.....	9
1.1 Folkhälsovetenskap	9
1.2 Omvårdnad	9
1.3 Rehabiliteringsvetenskap	10
1.4 Sammanfattande bedömning av folkhälsovetenskap, omvårdnad, rehabiliteringsvetenskap	10
2. Forskarutbildningsmiljön sociologi, psykologi, socialt arbete.....	10
2.1 Sociologi.....	10
2.2 Psykologi.....	11
2.3 Socialt arbete	11
2.4 Sammanfattande bedömning av forskarutbildningsmiljön sociologi, psykologi och socialt arbete	12
3. Forskarutbildningsmiljön pedagogik.....	12
4. Forskarutbildningsmiljön humaniora/historia.....	13
4.1 Historia	13
4.2 Arkeologi.....	13
4.3 Engelska	14
4.4 Svenska/nordiska språk	14
4.5 Sammanfattande bedömning av humaniora	14
5. Forskarutbildningsmiljön kulturgeografi, företagsekonomi, nationalekonomi.....	15
5.1 Kulturgeografi.....	15
5.2 Företagsekonomi.....	15
5.3 Nationalekonomi.....	16
5.4 Sammanfattande bedömning av företagsekonomi, kulturgeografi, nationalekonomi.....	16
6. Forskarutbildningsmiljön statsvetenskap.....	16
7. Ämnet medie- och kommunikationsvetenskap.....	17
8. Forskarutbildningsmiljön informatik.....	17
Sammanfattande överväganden och ställningstaganden.....	18

Bedömargruppens förslag till beslut

Bedömargruppen föreslår att Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde avstyrks.

Bedömargruppens ställningstagande

Bedömargruppen anser det vara för tidigt att tillstyrka Mitthögskolans ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde, trots en bred forskningsaktivitet med ett ökande antal professorer inom olika delar av området. Det är bedömargruppens mening, mot bakgrund av de i sig positiva organisationsförändringar som genomförts under senare år, att uppbyggnaden av samlade forskningsmiljöer inom humaniora och samhällsvetenskap är i behov av ytterligare tid att konsolidera sig. Detta för att ge nytillträdda och tillträdande professorer möjlighet att skapa en stabil bas för en kommande forskarutbildning samtidigt som Mitthögskolan kan bevara och utveckla sin profil som nätverkshögskola med samverkande campusorter, var och en med god samverkan mellan grundutbildning, forskarutbildning och forskning samt det omgivande samhället.

Gruppens ställningstagande efter genomförd granskning grundas på tolkningen av prop. 1996/97:141, på Högskoleverkets tidigare styrelsebeslut och på bedömningar av ansökningar om vetenskapsområden. För att få ett vetenskapsområde är det enligt verkets tidigare tolkning *”tillräckligt med ett ämnesområde som är väl sammanhållet och där olika ämnen stöttar varandra och därigenom ger en miljö som kan erbjuda forskarutbildning på hög vetenskaplig nivå”*. Speciellt vägledande i detta sammanhang är doktorandperspektivet och kravet att kunna garantera en stabil miljö med en forskarutbildning som håller internationell standard under de fyra till åtta år som doktoranden behöver för att bli klar med utbildningen.

Vid tidigare prövningar har vetenskapsområde i en del fall beviljats högskolor med endast ett fåtal starka profilområden med nationellt framstående forskning inom en mindre del av det aktuella vetenskapsområdet kombinerat med stödande kompetens inom andra delar. När Mitthögskolan tilldelades vetenskapsområdet naturvetenskap baserades beslutet på några starka miljöer med väl etablerade kontaktnät och ömsesidigt stödande ämnen. Inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet gäller att högskolan har större volym och bredd än vad som varit fallet vid tidigare prövningar som lett till ett positivt beslut, men att integrationen till väl sammanhållna miljöer med varandra stöttande ämnen ännu inte är genomförd. Eftersom inte heller något enstaka ämnesområde kan anses ha uppnått nationell slagkraft, exempelvis dokumenterad genom externa anslag från kvalitetsgranskande anslagsgivare erhållna i konkurrens med ledande forskare vid andra lärosäten, finns enligt bedömargruppens mening ännu inte någon miljö som kan erbjuda en långsiktigt stabil bas för forskarutbildning på hög vetenskaplig nivå.

Uppdraget

För att pröva Mitthögskolans ansökan har Högskoleverket förordnat följande bedömare:

- o Sture Hägglund, professor, Linköpings universitet, ordförande,
- o Bengt Ankarloo, professor, Lunds universitet
- o Kjell Goldmann, professor, Stockholms universitet
- o Erland Hjelmquist, professor, Göteborgs universitet,
- o Daniel Jagner, professor, Göteborgs universitet
- o Moira Linnarud, professor, Karlstads universitet.

Ann-Britt Gabrielsson, projektansvarig, Högskoleverket, har tillsammans med Joakim Palestro, Högskoleverket, varit gruppens sekreterare.

Bedömargruppen besökte Mitthögskolans Campus Östersund den 27–28 maj och Campus Härnösand den 29 maj 2002. Gruppen överlade med högskolans rektor, dekanus, huvudområdesansvarig samt med representanter för forskare, lärare, doktorander och studenter inom olika ämnen. Dessa var kulturgeografi, informatik, statsvetenskap och sociologi i Östersund samt historia, engelska samt pedagogik i Härnösand.

Ordförande i bedömargruppen och två av ledamöterna besökte Campus Östersund ytterligare en gång, den 6–7 juni 2002, för överläggningar med representanter för forskare, lärare, doktorander och studenter inom ämnena rehabiliteringsvetenskap, folkhälsovetenskap, omvårdnad, psykologi, socialt arbete samt sociologi.

Gruppen har haft sex möten, ett före besöken vid Mitthögskolan och övriga fem efter dessa. Vid det första mötet diskuterades bedömningskriterierna utifrån tidigare provningar av vetenskapsområden, högskolans ansökan med underlagshandlingar samt bedömargruppens behov av kompletterande material. Vid övriga möten har gruppen diskuterat bedömningsrapportens innehåll och utformning utifrån uppdraget. Genomgående har gruppen vid bedömningen av de olika forskningsmiljöernas förutsättningar att anordna egen forskarutbildning genomgående sökt identifiera såväl styrkor som svagheter vid högskolan inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området. Gruppen har därvid lagt särskild omsorg vid ambitionen att ansluta till de kvalitetskrav och de nivåer som tillämpats vid tidigare provningar.

Tidigare provning av ansökan från Mitthögskolan

Högskoleverket har provat ansökningar från Mitthögskolans om universitetsstatus år 1998 och 2000.

Den första provningen resulterade i beslut i Högskoleverkets styrelse 1998-04-02. Beslutet och bedömargruppens yttrande finns i rapporten Högskola i dynamisk utveckling – fyra högskolors förutsättningar att bli universitet, (Högskoleverkets rapportserie 1998:11 R).

Regeringens beslut 1998-07-09 var att bereda Mitthögskolan tillfälle att till regeringen redovisa vilka åtgärder som ytterligare vidtagits för att högskolan inom de närmaste åren skall kunna benämnas universitet.

Dävarande bedömargrupps yttrande efter granskning av en ny ansökan från Mitthögskolan år 2000 och Högskoleverkets beslut, 2000-09-12, finns på Högskoleverkets hemsida under adressen http://www.hsv.se/sv/CollectionServlet?view=0&page_id=1246.

Regeringen beslutade, 2000-10-26, att det skall finnas naturvetenskapligt vetenskapsområde vid Mitthögskolan från och med den 1 januari 2001. Regeringen avser att senare pröva Mitthögskolans ansökan om att ges benämningen universitet.

Regeringen angav följande skäl för beslutet: Av Högskoleverkets och den särskilda sakkunniggruppens utredning framgår att grundutbildningen och forskningen vid Mitthögskolan har en sådan kvalitet och omfattning inom det naturvetenskapliga vetenskapsområdet att forskarutbildning kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå. Det finns därför förutsättningar för ett sådant vetenskapsområde vid högskolan.

Regeringen ser positivt på den samordning inom ämnen som pågår vid Mitthögskolan i syfte att inom nätverksorganisationen utveckla och stärka miljöerna för grundutbildning, forskning och forskarutbildning. Regeringen delar emellertid Högskoleverkets bedömning att Mitthögskolan inte ännu kan ges benämningen universitet. För det krävs att forskarutbildningsmiljöerna inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet motsvarar vad som redan uppnåtts inom det naturvetenskapliga vetenskapsområdet. När det kravet är uppfyllt bör Mitthögskolan enligt regeringens bedömning kunna ges benämningen universitet.

Det bör ligga på Mitthögskolan att återkomma, när högskolan själv bedömer att forskarutbildningsmiljöerna inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet uppfyller

det ovan nämnda kravet. Den slutliga prövningen av ansökan bör anstå i avvaktan på att Mitthögskolan återkommer till regeringen.

Beskrivning av högskolan

Mitthögskolan är en nätverks högskola med campus i Härnösand, Sundsvall, Örnsköldsvik och Östersund. Vid Mitthögskolan finns cirka 50 utbildningsprogram och 500 kurser. 1 000 personer är anställda vid högskolan som samlar 10 000 studenter och 150 forskarstuderande.

Högskolan har indelat sin verksamhet i följande områden:

- o Huvudområdet för humanvetenskap
- o Huvudområdet för naturvetenskap, teknik och media
- o Lärarutbildning

Huvudområdet för humanvetenskap omfattar

- o Institutionen för humaniora,
- o Institutionen för samhällsvetenskap,
- o Institutionen för socialt arbete,
- o Institutionen för utbildningsvetenskap samt
- o Institutionen för vård- och hälsovetenskap

Huvudområdet för naturvetenskap består av

- o Institutionen för informationsteknologi och medier,
- o Institutionen för naturvetenskap och miljö
- o Institutionen för teknik, fysik och matematik

Högskolans totala omslutning för verksamhetsåret 2001 uppgick till 700 miljoner kr, varav 492 miljoner redovisas inom grundutbildningen och 208 miljoner inom forskning.

Inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området har högskolan examensrätt för magisterexamen med ämnesdjup i ämnena arkeologi, arkiv- och informationsvetenskap, engelska, företagsekonomi, nationalekonomi, historia, informatik, kulturgeografi, litteraturvetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, psykologi, socialt arbete, sociologi och statsvetenskap.

Det totala grundutbildningsuppdraget för verksamhetsåret 2001 uppgick till 8930 helårsstudieplatser (hst) och 7350 helårsprestationer (hpr). Genomströmning var 82 procent. Antalet hst på kandidat- och magisternivå var 1034 vilket motsvarar knappt 12 procent av samtliga helårsstudenter. Programstudenter är i klar majoritet vid högskolan med 68 procent av den totala populationen. Sedan verksamhetsåret 1998 har grundutbildningsvolymen minskat från 9868 hst till 8930 hst vilket motsvarar en minskning med 9 procent. Mitthögskolans takbelopp för grundutbildningen angavs 2001 till 448 miljoner kronor. Mitthögskolan uppnådde inom ramen för uppdraget 340 miljoner kronor, dvs. 76 procent.

Biblioteket omsatte verksamhetsåret 2001 27 miljoner vilket motsvarar fyra procent av den totala omslutningen.

Antalet uttagna examina i grundutbildningen år 2001 var 1278. Av dessa var 60 högskole-, 362 kandidat-, 180 magister-, 485 yrkes- samt 191 värdeyrkesexamina. Under perioden 1998-2001 har antalet uttagna examina ökat med 17 procent.

Av Mitthögskolans anslag till forskning och forskarutbildning om 208 miljoner kr var 94 miljoner kr statsanslag, 3 miljoner från forskningsråd, 25 miljoner från svenska forskningsstiftelser, 10 miljoner från statliga myndigheter, 40 miljoner från EU-medel och strukturfonder, 27 miljoner från svenska företag och organisationer, 5 miljoner från kommuner och landsting samt 4 miljoner ränteintäkter. Sammanlagt 17 miljoner kr av dessa intäkter utnyttjades inte vilket motsvarar 8 procent.

Andelen forskningsanslag från kvalitetsgranskade organ, forskningsråd och forskningsstiftelser, uppgick till 13 procent av den totala forskningsvolymen.

Totalt 19 doktorander med finansiering från Mitthögskolan avlade doktorsexamen år 2001. Av totalt 153 aktiva doktorander var 84 verksamma inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området. Högskolan finansierade sammanlagt 96 doktorandår inom forskarutbildningen. Forskarkompetenta lärare och forskarstuderande redovisade 158 personår forskning år 2001, varav 75 personår inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området.

Antalet tillsvidareanställda disputerade lärare var 96, av totalt 264, med minst halvtid inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området, vilket motsvarar 36 procent.

Totala antalet personår för lärare var 446 under år 2001, varav för: professorer 21,5 (5 procent), universitetslektorer 147 (33 procent), universitetsadjunkter 274 (61 procent) och gäst/timlärare 3,5 (1 procent).

Andelen inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området var för: professorer 6,5 personår, universitetslektorer 79, universitetsadjunkter 183 (41 procent).

För övrig personal fanns totalt 506 personår varav för: doktorander 92 (18 procent), annan undervisande/forskande personal 81 (16 procent), teknisk personal 87 (17 procent), administrativ personal 203 (40 procent), bibliotekspersonal 43 (9 procent).

Mitthögskolan har omorganiserat sig och arbetar nu med utveckling av ett antal forskarutbildningsmiljöer, oftast baserade på flera enskilda ämnen. Inom det humanvetenskapliga området redovisas följande åtta miljöer/ämnen:

1. Folkhälsovetenskap, omvårdnad, rehabiliteringsvetenskap
2. Sociologi, psykologi, socialt arbete
3. Pedagogik
4. Humaniora/historia
5. Företagsekonomi, kulturgeografi, nationalekonomi
6. Statsvetenskap
7. Medie- och kommunikationsvetenskap
8. Informatik

Ämnet informatik kan ur forskningsmiljösynpunkt också hänföras till Huvudområdet naturvetenskap, teknik och medier, vilket högskolan gjorde i sin ansökan om universitetsstatus år 2000.

Utgångspunkter för bedömningen

Den nu föreliggande prövningen av ansökan om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde vid Mitthögskolan tar sin utgångspunkt i de kriterier som riksdagen beslutat, enligt propositionen Högskolans ledning, lärare och organisation (prop. 1996/97:141), samt de erfarenheter som vunnits vid Högskoleverkets tidigare genomförda vetenskapsområdesprövningar.

I propositionen, s. 55, anges följande beträffande vetenskapsområden: *"En högskola som inte är ett universitet kan efter ansökan* till och beslut från Högskoleverket, få ett eller flera av humanistisk-samhällsvetenskapligt, medicinskt, naturvetenskapligt eller tekniskt vetenskapsområde. Denna högskola får därmed rätt att anordna forskarutbildning och att utfärda doktorsexamen inom dessa vetenskapsområden. En sådan rätt bör kunna ges till en högskola som har uppnått tillräcklig bredd och specialisering inom grundutbildning och forskning inom ett antal näraliggande ämnen inom något av de fyra vetenskapsområdena. Forskningen vid högskolan behöver och kan naturligtvis inte spänna över hela vetenskapsområdet. Vid högskolan bör dessutom finnas goda infrastrukturella förutsättningar (bibliotek, laboratorier m.m.) för att bedriva grundutbildning och forskning, och högskolan bör ha goda internationella kontakter"*.

*Denna beslutsordning ändrades enligt regeringsbeslut 1998-10-05 och prop. 98/99:1 så att det från och med den 1 april 1999 är regeringen som fattar beslut om vid vilka lärosäten vetenskapsområde(n) skall finnas.

Högskoleverket genomför kvalitetsbedömningen och yttrar sig över ansökan om vetenskapsområde på uppdrag av Utbildningsdepartementet.

Tidigare har prövningar av ansökan om **humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde** genomförts vid

- o Högskolan i Växjö (645-1046-98),
- o Högskolan i Örebro (645-1045-98),
- o Mälardalens högskola (645-3108-98),
- o Lärarhögskolan i Stockholm (645-234-99),
- o Stiftelsen Högskolan i Jönköping (645-1134-00)

Ansökan om **naturvetenskapligt vetenskapsområde** har prövats vid

- o Högskolan i Kalmar (645-1459-98)

...och ansökan om **tekniskt vetenskapsområde** vid

- o Högskolan i Karlskrona/Ronneby (60-2951-97),
- o Mälardalens högskola (645-3108-98).

Prövningen av Mitthögskolans ansökan om **universitetsstatus** (649-354-00), ledde till att högskolan tilldelades naturvetenskapligt vetenskapsområde.

Den första bedömningsgruppen för prövningarna av högskolorna i Karlskrona/Ronneby, Växjö och Örebro grundade sin principiella syn på erfarenheterna från tidigare professorsbedömningar och universitetsprövningar. Gruppen redovisade sin principiella syn på frågan om vetenskapsområde samt rätten att anordna forskarutbildning och utfärda doktorsexamen i

rapporten *Vetenskapsområden, bedömning av tre högskolor* (Högskoleverkets rapportserie 1998:27 R).

Förarbetena och författningstexterna tolkades av gruppen så att rätten att utfärda doktorsexamen skall vara generell inom respektive vetenskapsområde. Ett sådant beslut kunde fattas om en högskola uppnått *"tillräcklig bredd och specialisering inom grundutbildning och forskning inom ett antal närliggande ämnen inom något av de fyra vetenskapsområdena"*. *"Forskningen vid högskolan behöver och kan naturligtvis inte spänna över hela vetenskapsområdet."* Bedömningsgruppen konstaterade att de av riksdagen fastställda vetenskapsområdena spänner över mycket vida och heterogena forskningsfält. Detta medför mycket stora krav på bredd och djup i forskningen vid ett lärosäte, även beaktat att forskningen inte behöver spänna över hela vetenskapsområdet. Enligt bedömningsgruppen är *"ett minimikrav att ett lärosäte har en väl utformad struktur med flera starka profilområden omfattande flera varandra stöttande ämnen och en strategi som främst syftar till fortsatt utveckling av profilområdena"*. Gruppen bedömde att ingen av de sökande högskolorna uppfyllde detta krav och avstyrkte därför ansökningarna om tekniskt respektive humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde vid högskolorna i Karlskrona/Ronneby respektive Växjö och Örebro.

Högskoleverkets styrelsebeslut 1998-06-24 om att vetenskapsområdet teknik skulle finnas vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby och att humanistisksamhällsvetenskapligt vetenskapsområde skulle finnas vid Högskolan i Växjö och Högskolan i Örebro avvek alltså från bedömningsgruppens förslag. Verket anförde som skäl en annorlunda tolkning av intentionen i propositionen 1996/97:141 och menade att bedömningsgruppen hade satt upp strängare regler än de som angavs i propositionen. Verket menade att det är *"tillräckligt med ett ämnesområde som är väl sammanhållet, där olika ämnen inbördes stöttar varandra och därigenom ger en miljö som kan erbjuda en forskarutbildning på en hög vetenskaplig nivå"*.

Vid prövningen av vetenskapsområdet teknik vid Mälardalens högskola (645-3108-98) rekommenderade bedömningsgruppen med Högskoleverkets tidigare beslut som utgångspunkt att ge högskolan det sökta vetenskapsområdet *"trots att väsentliga delar av teknikområdet endast är svagt representerade eller helt saknas"*. Tillstyrkandet baserades främst på verksamheten inom det datatekniska området, där Mälardalens högskola har en nationellt framträdande position när det gäller forskning inom realtidssystem och på ytterligare ett antal närliggande teknikområden. För humaniora – samhällsvetenskap avstyrktes ansökan med hänvisning till avsaknaden av något sammanhållet ämnesområde med inbördes stöttande ämnen som skulle kunna erbjuda den stabilitet och långsiktighet i verksamheten som krävs för att bedriva forskarutbildning.

År 1999 ansökte Lärarhögskolan i Stockholm om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde för att ge forskarutbildning i de fyra ämnena, barn- och ungdomsvetenskap, didaktik/ämnesdidaktik, pedagogik samt specialpedagogik vilka samtliga är delar inom ämnet pedagogik. Då pedagogik var den enda forskarutbildningsämnet inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet avstyrkte Högskoleverket och senare regeringen denna ansökan. Enligt bedömningsrapporten saknade lärarhögskolan även en klar och tydlig organisation för att driva forskarutbildning på ett effektivt sätt. Undervisningen i grundutbildningen utfördes till mycket stor del av adjunkter. Den vetenskapliga publiceringen bedömdes inte motsvara den tid för forskning som de förhållandevis många professorerna och forskande lärarna hade och andelen forskningsmedel sökta i konkurrens svarade endast för en marginell del av forskningsfinansieringen.

Även en ansökan från Stiftelsen Högskolan i Jönköping om humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde har behandlats. Bedömargruppen tillstyrkte då ansökan trots att verksamheten inom det humanistiska området ansågs relativt svagt utvecklad och att forskarutbildning i något humanistiskt ämne inte kunde vara aktuell inom överskådlig tid. Stor vikt lades i stället vid att man inom en grupp av ekonomiska ämnen och statsvetenskap, där man redan hade examensrätt inom forskarutbildningen, byggt upp en omfattande, framstående och väl fungerande forskning

och forskarutbildning. Tillsammans med några angränsande ämnesområden kunde man här identifiera en forskarutbildningsmiljö av det slag som enligt ovanstående bedömningsgrunder är en avgörande förutsättning för rätt till ett vetenskapsområde.

Dessa tidigare genomförda prövningar har varit vägledande vid granskning och bedömning av förutsättningarna och förhållandena vid Mitthögskolans forskarutbildningsmiljöer. Ämnena medie- och kommunikationsvetenskap samt informatik förs organisatoriskt till Huvudområdet för naturvetenskap, teknik och media, där också ämnet informatik bedömdes vid den förra prövningen av Mitthögskolans ansökan om universitetsstatus år 2000, som resulterade i vetenskapsområdet naturvetenskap.

Förutsättningar för forskarutbildning

Här följer bedömargruppens genomgång och granskning av de olika forskarutbildningsmiljöerna och ämnena utifrån högskolans skriftliga underlagsmaterial samt gruppens intryck vid besöken.

1. Forskarutbildningsmiljön folkhälsovetenskap, omvårdnad, rehabiliteringsvetenskap

De tre ämnena folkhälsovetenskap, omvårdnad och rehabiliteringsvetenskap finns alla vid nätverksinstitutionen för vård- och hälsovetenskap i Sundsvall, Örnsköldsvik och Östersund. Forskarutbildningsmiljön är under uppbyggnad, enligt den egna beskrivningen. Avsikten är att den så småningom skall benämnas "hälsovetenskap". Några för ämnena gemensamma forskningsprojekt finns för närvarande inte, men ambitionen är att sådana skall utvecklas. Det finns gemensamma högre seminarier för forskare och doktorander. I samarbete med Karolinska institutet har två forskarutbildningskurser givits under Ht. 2001. Omvårdnad ingår i den nationella forskarskolan i vård och omsorg, som koordineras av Karolinska institutet.

1.1 Folkhälsovetenskap

I ämnet folkhälsovetenskap tillträder en professor den 1 december 2002. Vidare anges att en lektor i ämnet omvårdnad disputerat i folkhälsovetenskap och att en doktorand är knuten till ämnet. Det finns ingen grundutbildning på C- eller D-nivå inom ämnet. Högskolan anger i sin ansökan att folkhälsovetenskap är "så gott som ett outvecklat ämne" när det gäller forskning.

1.2 Omvårdnad

I ämnet omvårdnad finns en professor som tillträdde den 1 juli 2002, sju universitetslektorer, varav två är docentkompetenta och en är tjänstledig och tjänstgör som forskarassistent. En av lektorerna är docent i annat ämne än omvårdnad nämligen pedagogik. Utöver den nytillträdde professorn och forskarassistenten, med forskning som huvudsakliga uppgifter, finns forskningsutrymme motsvarande knappt två anställningar. Det finns ingen grundutbildning på D-nivå. Fem doktorander är knutna till ämnet.

Forskningen bedrivs i Sundsvall, Östersund och Örnsköldsvik. Den rör sig inom det breda området miljö och hälsa, med en klar inriktning mot vård- och boendeområdet för patienter med svåra sjukdomstillstånd. Det rör sig om personer med demens och psykisk sjukdom särskilt bland äldre. Våldsproblematik hos patienter med demenssjukdom är ett annat aktuellt forskningsområde. Vidare studeras hjärtinfarktpatienter, smärta och bröstcancerpatienter. Gemensamt för mycket av forskningen är en strävan att belysa värden och vårdssituationer ur personalens, patientens och de anhörigas perspektiv. Hemsjukvård har en tydlig plats i forskningen inom omvårdnad.

Den internationella publiceringen i tidskrifter med peer review förfarande är inte obetydlig och har till stor del ingått i de senaste årens doktorsavhandlingar, som lagts fram vid fyra andra lärosäten.

1.3 Rehabiliteringsvetenskap

I ämnet finns en professor och två universitetslektorer, varav den ene är tjänstledig till 100 procent. Ingen av dem är docentkompetent. Dessutom finns en adjungerad professor, 20 procent i kriminologi och en gästprofessor, 10 procent i tillämpad kriminologi. Det tillgängliga forskningsutrymmet för den tillsvidareanställda personalen motsvarar mindre än en halv anställning. Tre doktorander är aktiva inom rehabiliteringsvetenskap och ett par doktorander har tidigare disputerat vid annat lärosäte men med handledning vid Mitthögskolan. Det finns ingen grundutbildning på D-nivå och ej heller magisterexamensrätt med ämnesdjup i ämnet

I den egna beskrivningen av forskningsprojekt inom ämnet läggs stor vikt vid Centrum för socialförsäkringsforskning som är förlagt till Mitthögskolan. Forskningen rör yrkesrehabilitering i vid mening. Frågor som uppmärksammas är samverkan i rehabiliteringsprocessen, s.k. rundgång i rehabiliteringen, rättsaspekter ur den försäkrades synvinkel, personlighetsrelaterade aspekter av framgång i rehabilitering och internationella jämförelser.

Publicering i internationella tidskrifter med peer review förfarande är blygsam.

1.4 Sammanfattande bedömning av folkhälsovetenskap, omvårdnad, rehabiliteringsvetenskap

De tre ämnena folkhälsovetenskap, omvårdnad och rehabiliteringsvetenskap är tänkta att stödja varandra genom gemensamma seminarier, forskarkurser, gemensamma nätverk och så småningom gemensamma forskningsprojekt. Som framgått ovan rör det sig i praktiken om två ämnen och inget av dem är påtagligt starkt utvecklat. Rehabiliteringsvetenskap har lång väg att gå innan en stabil forskarutbildningsmiljö kan erbjudas. Forskningsutrymmet i anställningarna är påfallande lågt i det ämnet. Dock har flera doktorsavhandlingar i samarbete med andra universitet framlagts inom omvårdnad och rehabiliteringsvetenskap under senare år. Forskningen bedrivs på flera orter. Det torde krävas några år av konsolideringsarbete innan man kan erbjuda doktorander i de tre ämnena en väl fungerande forskarutbildningsmiljö.

2. Forskarutbildningsmiljön sociologi, psykologi, socialt arbete

De tre ämnena sociologi, psykologi och socialt arbete presenterar sig som en sammanhållen forskarutbildningsmiljö. Det finns bl.a. ett gemensamt högre seminarium samt också gemensamma forskningsprojekt. Sociologi och psykologi administrerar gemensamt vissa kursmoment. Man avser också att utveckla vissa forskarutbildningskurser gemensamma för alla tre ämnena, eller för ett par av dem. Mitthögskolan deltar i två forskarskolor, den statligt finansierade i genusvetenskap samt den i entreprenörskap och innovation som Mitthögskolan samfinansierar med Karlstads, Växjö och Örebro universitet. Umeå universitet och Växjö universitet är värd för respektive forskarskola.

2.1 Sociologi

Sociologi är förlagt till institutionen för samhällsvetenskap i Sundsvall och Östersund. Ämnet har en professor, en biträdande professor och två tillsvidareanställda lektorer, varav en är docentkompetent samt en adjungerad professor. Därutöver finns en vikarierande lektor och en universitetsadjunkt. Professorn och den biträdande professorn har i sina anställningar utrymme för forskning och forskarutbildning, 75 respektive 50 procent. Det övriga utrymmet för forskning och forskarutbildning motsvarar ungefär 30 procent av en anställning. Fyra doktorander handleds, bl.a. i samarbete med Arbetslivsinstitutet och Försvarshögskolan. C och D-kurser ges på grundutbildningen med ca fem D-studenter. En eventuell forskarutbildning kommer att förläggas till Östersund.

I ämnet bedrivs forskning inom ett antal olika intresseområden som bl.a. rör bioteknik och den allmänna opinionen i ett europeiskt perspektiv. Detta projekt har EU-förankring och leds av en adjungerad professor i forskningskommunikation. Sociologins engagemang i detta projekt sker främst via två doktorander. Vidare studeras det sociala kapitalet i relation till demokratiprocesser

och organisationsfrågor i ett projekt som drivs i samverkan med Arbetslivsinstitutet i Östersund. Nya familjeformer, speciellt i en åldrande befolkning, är ett forskningsområde, liksom också "Kaos och social kompetens". Forskarna medverkar i ett antal nationella och internationella nätverk.

En hel del skrifter har författats under åren 1999–2001, men den internationella publiceringen i tidskrifter med peer review förfarande är mycket begränsad.

2.2 Psykologi

Psykologi är förlagt till institutionen för samhällsvetenskap i Östersund. I ämnet finns en professor som tillträdde 2002-07-01, sju lektorer varav fyra är tillsvidareanställda och en har docentkompetens sedan ht 2001. Den totala forskningsvolymen motsvarar knappt en och en halv anställning. Endast en av de tillsvidareanställda lektorerna är verksam på heltid vid högskolan och övriga, inklusive docenten, högst 50 procent. Därutöver finns två universitetsadjunkter på 100 respektive 30 procent.

Grundutbildning finns på såväl C- som D-nivåerna och antalet D-studenter är en dryg handfull. Ett par doktorander har disputerat under lokal handledning vid Mithögskolan och för närvarande finns någon doktorand med handledning vid institutionen. Dessutom handleds doktorander vid Arbetslivsinstitutet.

Forskningen vid institutionen beskrivs ha en "inriktning mot arbetsliv i vid mening". Det finns samarbete med Arbetslivsinstitutet såväl avseende forskning som forskarutbildning. Samtidigt finns koppling till vårdforskning med inriktning mot livsstil och hälsa. Forskningen har en experimentalpsykologisk del där bl.a. grundläggande aspekter av mänskliga emotioner och medvetandenivåer undersöks. Tyngdpunkten förefaller dock ligga på hälsopsykologi av den typ där man studerar sjukdom och sjukdomsförlopp bl.a. i relation till rehabiliterande insatser av olika slag. Hjärt- kärlsjukdom, särskilt i samband med bypassoperation, studeras ur beteendevetenskapliga perspektiv och inkluderar även depression som en försvärande omständighet. Vidare finns stressforskning där mäns och kvinnors reaktioner studerats, bl.a. i gruppen småföretagare. Flera av forskarna deltar i nationella samarbeten.

Uppbyggnad av laboratorieresurser för mätning av olika typer av psykofysiologiska variabler och uppmärksamhetsförlopp pågår.

Publicering i internationella tidskrifter med peer review system har varit blygsam under perioden 1999- 2001. Däremot har den nytillträdde professorn en betryggande internationell publicering med en, i vid mening, klinisk inriktning.

2.3 Socialt arbete

Socialt arbete är en egen institution förlagd till Östersund, där en eventuell forskarutbildning också skall placeras. I ämnet socialt arbete finns sedan 2002-07-01, en i konkurrens utsedd professor som enligt högskolan skall ha heltidsengagemang vid högskolan fr.o.m. 2003-07-01. En redan anställd lektor är nyligen befordrad till professor. Det finns fem tillsvidareanställda lektorer, en vikarierande lektor, en disputerad adjunkt och en dryg handfull doktorander. Ingen av lektorerna är docentkompetent. Det skall noteras att en docentkompetent lärare i sociologi är verksam i socialt arbete, men att vederbörande nu är tjänstledig.

Forskningsvolymen i anställningarna motsvarar drygt två heltidsanställningar. Mycket av forskningen rör åldrande och familjeformer. Därutöver finns forskning om etnicitet och invandrare i Sverige, men också forskning om islam i ett mera allmänt demokratiperspektiv. Forskning om makt och kön finns även representerad liksom forskning om kvinnor och somatiska problem. Missbruk och tvångsvård är andra forskningsområden.

Publicering i internationella tidskrifter med peer review har fortfarande liten omfattning, särskilt om man beaktar att en forskares produktion redan redovisats inom sociologiämnet.

2.4 Sammanfattande bedömning av forskarutbildningsmiljön sociologi, psykologi och socialt arbete

De tre ämnena sociologi, psykologi och socialt arbete är tänkta att stödja varandra, dels tematiskt genom att likartade frågeställningar skall studeras, dels genom att vissa kurser i forskarutbildningen skall vara gemensamma samt att det gemensamma högre seminariet drivs vidare. Någon riktigt stark forskarutbildningsmiljö som skulle kunna utgöra en stödpunkt för de andra ämnena finns dock inte etablerad. Psykologi och socialt arbete har helt nyligen tillsatt professorer som sökt i konkurrens. Psykologi är särskilt tydligt helt avhängigt av att rekryteringen av professorn resulterar i ett långsiktigt åtagande. Den nytillträdde professorn är nämligen också utnämnd till professor vid Lunds universitet. I psykologi har kompetens på docentnivå funnits endast sedan hösten 2001. I det perspektivet kommer ämnet att behöva ytterligare tid för att uppbygga en forskarutbildningsmiljö, även med den förstärkning den nytillträdde professorn utgör om han stannar vid Mitthögskolan. Mot denna bakgrund framstår sociologi som det mest etablerade ämnet, men kan inte ensamt utgöra tillräckligt bas för forskarutbildning.

Vid en gemensam bedömning av forskarutbildningsmiljöerna med de relaterade ämnena *folkhälsovetenskap, omvårdnad, rehabiliteringsvetenskap respektive sociologi, psykologi, socialt arbete* framstår de ingående ämnena, var för sig, som alltför begränsade miljöer för att bedriva forskarutbildning på egen hand. Mest positiv är bilden i ämnena omvårdnad, sociologi och psykologi. Man kan inte heller se att de två grupperingarna om tre ämnen, var för sig, blir tillräckligt starka. Detta är uppenbart när det gäller folkhälsovetenskap, omvårdnad och rehabiliteringsvetenskap, som egentligen endast har två forskningsämnen. Omvårdnad har handlett flera doktorander fram till examen och har i den meningen visat sin förmåga till forskarutbildning. Samtidigt har ämnet omvårdnad ingen central position inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området. Traditionerna växlar i någon mån mellan lärosätena, men omvårdnad utgör ingen teoretisk-metodologisk stödpunkt inom det aktuella vetenskapsområdet. Flertalet av de anställda som är disputerade är doktorer i medicinsk vetenskap. Beträffande de tre andra ämnena, sociologi, psykologi och socialt arbete, konstaterar bedömargruppen att psykologi och socialt arbete befinner sig i ett konsolideringsskede efter nyrekrytering av professorer. Psykologiämnet lever dock i osäkerhet om stabiliteten i rekryteringen av professor. Bäst utgångsläge synes således sociologi ha och borde kunna få eget ansvar för forskarutbildning inom några år, under förutsättning av en fortsatt positiv utveckling.

De två forskarutbildningsmiljöerna tycks ha föga utbyte med varandra. Socialt arbete är i någon mån ett undantag i den bilden. Det finns inget, eller endast ringa, samarbete med pedagogikämnet som skulle kunna vara lämplig samarbetspartner.

3. Forskarutbildningsmiljön pedagogik

Inom ämnet finns en professor, fr.o.m. 2002-07-01, två docenter, sju övriga disputerade, sex doktorander med doktorandtjänst samt ytterligare två forskarstuderande. Innevarande termin finns fem C-studenter i ämnet.

Mitthögskolan har inte magisterexamensrätt med ämnesdjup i pedagogik.

Pedagogikämnet har lyckats bygga upp en relativt stark miljö, delvis med hjälp av en gästlärare från USA. Den nytillträdde professorn har stor erfarenhet både som forskare och undervisare och har handlett doktorander tidigare. Hon har ett stort internationellt kontaktnät och har lett flera stora projekt på nationell och internationell nivå. Lärarna inom ämnet är engagerade i projekt med finansiering från bl.a. Skolverket, Länsförsäkringar och Högskoleverket. Det finns således en stabil miljö att bygga vidare på i riktning mot egen forskarutbildning i pedagogik.

Sammanfattningsvis kan sägas att ämnet pedagogik är i stark utveckling. Om denna utveckling fortsätter i nuvarande takt bör det finnas en tillfredställande miljö för egen forskarutbildning inom några år.

4. Forskarutbildningsmiljön humaniora/historia

Forskarutbildningsmiljön humaniora/historia omfattar sex grundutbildningsämnen: historia, arkeologi, svenska/nordiska språk, franska, engelska samt litteraturvetenskap. För ämnena franska och litteraturvetenskap finns enbart en lektor anställd i varje ämne. I tre av ämnena, historia, arkeologi och engelska, finns anställningar som professor. Anställningen i historia är vakant med vikarie. Därutöver finns tre docentkompetenta lärare och en forskarassistent i historia. Vårterminen 2002 fanns sexton D-studenter registrerade i historia. Samtliga humanistiska ämnen har nyligen samlats till en gemensam institution i Härnösand. Någon samverkan inom forskarutbildningen mellan ämnena med t.ex. gemensamma seminarier eller forskarkurser har dock ännu inte redovisats.

4.1 Historia

Historia ansågs vid Högskoleverkets förra prövning, i september 2000, vara forskningsmässigt så starkt, att det "skulle kunna erbjuda en god miljö för forskarutbildning om samarbetet mellan orterna Östersund och Härnösand blev starkare". Den efterlysta konsolideringen har nu skett genom att institutionen för humaniora i sin helhet har förlagts till Härnösand. Också i övrigt har ämnet ytterligare förstärkts genom det nya forskningsprojektet Industrisamhällets historia. Forskarutbildningen har kommit in i en mer aktiv fas. Av institutionens sex forskarstuderande är ett par så långt komna, att de beräknas disputeras inom det närmaste året.

På lärar- och forskarsidan är läget för närvarande oklart. Den nya professorn har lämnat sin tjänst och återvänt till Uppsala. Som ämnesföreträdare under läsåret 2002-03 har en docentkompetent lektor, som tidigare har varit verksam vid Mitthögskolan, anställts. Den vakanta professuren har utannonserats. Vid ansökningstidens utgång hade tretton sökande anmält sig.

Till det nya projektet om industrisamhället har en professorskompetent forskningsledare knutits med anställning till och med vårterminen 2007. Vid detta projekt har också en forskarassistenttjänst nyligen blivit besatt.

Samtliga ordinarie disputerade lärare bedriver för närvarande forskning med stöd av externa anslag. Till denna grupp hör också ämnets ende docentkompetente högskolelektor. Eftersom denne har sitt projekt knutet till Jämtland kommer han tills vidare att stanna kvar i Östersund och kommer således inte att vara aktiv i miljön i Härnösand. En annan komplikation är, att de övriga högskolelektorernas engagemang i egen forskning har lett till att grundutbildningens A- och B-kurser i stor utsträckning har överlåtits på oerfarna och tillfälliga vikarier. En korrigerande här är nödvändig så att åtminstone delar av de ordinarie lärarresurserna återförs till den inledande utbildningen. Forskningsvolymen kommer därför ofrånkomligen att minska. På grund av dessa omständigheter måste historieämnets förmåga att på egen hand bedriva forskarutbildning för närvarande ifrågasättas.

Miljön i historia är alltså inne i en kritisk återanpassningsperiod. Ämnet bibehåller visserligen i stort sett sin position som det humanistiska områdets enda forskningsintensiva och personalmässigt väletablerade disciplin. Tjänstesituationen för de lärare som i första hand får tänkas ta ansvar för och leda forskarutbildningen är dock ännu i stora delar oklar. Om besättandet av professuren kan ske under innevarande läsår bör ämnet kunna hävda sin position som ett av de starkaste inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet.

4.2 Arkeologi

Lärarstaben består av en professor och en professorskompetent forskningsledare, den senare på en tidsbegränsad projektanställning utan undervisningsskyldighet. Antalet studerande på C- och D-nivåerna är litet och några forskarstuderande har inte antagits. Vägen till egen forskarutbildning

är därför tämligen lång, både med hänsyn till den låga lärartätheten och till det begränsade antalet studenter inom den högre grundutbildningen. En närmare samverkan med historia, som är ett betydligt större ämne med ett väl fungerande forskarseminarium och som teoretiskt och metodiskt har kontaktytor mot arkeologin, torde på sikt vara bästa sättet att ta tillvara de samlade historisk-filosofiska resurserna inom den integrerade institutionen för humaniora. Någon redovisning av ett sådant samarbete har inte lämnats och ämnet arkeologi var heller inte företrätt vid det sammanträffande som bedömargruppen hade med ledning och lärarstab vid institutionen i Härnösand.

4.3 Engelska

En professor i engelska med språkvetenskaplig inriktning finns. Övriga disputerade lärare har inriktning mot litteraturvetenskap. Det finns en doktorand, som är antagen vid Umeå universitet.

Eftersom professorn tillträdde för ungefär ett år sedan är den språkvetenskapliga sidan av engelska under uppbyggnad. En D-kurs med språkvetenskaplig inriktning ges för första gången under höstterminen 2002. För närvarande finns av förklarliga skäl få studenter med språkvetenskaplig inriktning på C-nivå, varför det kan vara svårt med rekrytering till en D-kurs i ett första skede. Det bör dock finnas goda chanser att lyckas på längre sikt och därmed ge underlag för en framtida forskarutbildning i engelska med språkvetenskaplig inriktning. Rekryteringen av en professor var ett viktigt steg i den riktningen. Högskolan håller nu på att rekrytera lektorer och det bör understrykas hur viktigt det är att lyckas väl med denna rekrytering.

Den nya professorn har en bred kompetens inom lingvistik inklusive IT-baserad pedagogik. Med tanke på den ökade betoningen på forskningsanknytning av lärarutbildningen ligger det nära till hands att tänka sig IT-baserat lärande inom språk som en specialisering vid Mitthögskolan. Eftersom lektorn i franska också har erfarenhet av detta område bör det vara möjligt att bygga upp ett samarbete mellan språken. Inom pedagogik finns en doktorand vars avhandlingsarbete handlar om IT-baserat lärande. Det finns således en större miljö än bara engelska som bas för en sådan profilering.

I nuläget är engelska i ett uppbyggnadsskede. Konsolideringen av verksamheten som nu samlas i Härnösand och uppbyggnad och förstärkning av kurser på D-nivå måste få ta sin tid innan ämnet kan ordna egen forskarutbildning. Med tanke på den lyckosamma rekryteringen av professor i ämnet finns anledning att se optimistiskt på framtiden.

4.4 Svenska/nordiska språk

Högskoleverket riktar i den kvalitetsutvärdering som slutfördes våren 2002, (Högskoleverkets rapportserie 2002:8 R), allvarlig anmärkning mot ämnesmiljön i svenska. Grundutbildningen i ämnet svenska har otillfredsställande lärarresurser för magisterexamen med ämnesdjup då det endast finns en anställd disputerad lektor på deltid inom ämnet.

Ämnet är inriktat på distansstudier, men man behöver, enligt den bedömargruppens mening, skapa en reell högskolemiljö på en ort. Vidare rekommenderar bedömargruppen att institutionen förstärker den utbildning man har istället för att sikta på utbildning på D-nivå, att institutionen återbesätter de vakanta lektoraten eller anpassar utbudet av kurser till lärarkompetensen samt att lärarnas forskning i ämnet koncentreras, förslagsvis i linje med institutionens övriga forskning.

4.5 Sammanfattande bedömning av humaniora

Som helhet är det humanistiska området svagt utvecklat som miljö för forskarutbildning. Inom den historisk-filosofiska sidan är historia det enda ämne som redan bedriver någon verksamhet. Den samverkan mellan områdets historisk-kulturvetenskapliga discipliner, som skulle kunna ge synergieffekter men som ännu saknas, synes i framtiden vara lättare att genomföra inom den gemensamma institutionen. På den språkvetenskapliga sidan är engelska det ledande ämnet med egen professur och ett tämligen stort antal studenter på kandidat- och magisternivån. Här är ett

långsiktigt utvecklingsarbete väl i gång och kan i framtiden också innefatta andra språkvetenskapliga ämnen, främst franska.

Bedömargruppen föreslår att ledningen för den humanistiska institutionen tar som sin uppgift att utveckla samarbetet mellan de enskilda ämnena i syfte att bättre utnyttja resurserna för en egen forskarutbildning.

5. Forskarutbildningsmiljön kulturgeografi, företagsekonomi, nationalekonomi

Inom samhällsvetenskap har "turism" identifierats som ett profilområde vid Mitthögskolan. Turism studeras som ett samhällsfenomen med sin teoretiska bas främst inom företagsekonomi och kulturgeografi, men även inom nationalekonomi. Dessa ämnen har sammanförts till en forskarutbildningsmiljö, som även drar fördel av närheten till forskningsinstitutet ETOUR, European Tourism Research Institute respektive ITPS, Institutet för Tillväxtpolitiska Studier.

Utöver den nyligen tillträdde professorn i kulturgeografi är två professurer i företagsekonomi, en i Sundsvall och en i Östersund, samt en i nationalekonomi i Östersund under tillsättning.

Vid bedömningen av denna forskarutbildningsmiljö har bedömargruppen mött lärare och studenter inom ämnet kulturgeografi och när det gäller företagsekonomi och nationalekonomi använt de kvalitetsutvärderingar som Högskoleverket publicerade våren 2002.

5.1 Kulturgeografi

Forskningen inom kulturgeografi är profilerad mot ekonomisk geografi med samhällsplanering. Verksamheten anknuter i hög grad till turismforskningsinstitutet ETOUR, som i huvudsak finansieras via EU: s strukturfonder, Mål 1. ETOUR har tidigare varit en fristående enhet, men ingår sedan den 1 oktober 2001 i institutionen för samhällsvetenskap. Denna förändring torde vara värdefull med tanke på högskolans möjlighet att på sikt skapa en bra miljö för forskarutbildning inom berörda ämnesområden.

Ämnet kulturgeografi företräds av en professor som tillträdde i februari 2002, men som uppnår pensionsåldern redan nästa år. Han har dock för avsikt att vara fortsatt verksam åtminstone ytterligare två år. Därutöver finns en docent och en odisputerad lektor i ämnet. Rekrytering av doktorander pågår. Forskningen är fortfarande av begränsad omfattning och snarare knuten till individer än uttryck för en gemensam forskningsstrategi utöver planen att inrikta forskningsaktiviteter mot turismgeografi som tillämpningsområde.

I dagsläget kan dock inte ämnet kulturgeografi sägas ha uppnått en tillräcklig stabilitet för att ta självständigt ansvar för en forskarutbildning, även om god samverkan finns främst med universiteten i Uppsala och Umeå.

5.2 Företagsekonomi

Företagsekonomi är det största enskilda ämnet vid högskolan. Inom ämnet finns tre professorer som är deltidsanställda och tio disputerade lärare. Tillsättning av två professurer i ämnet pågår, en med inriktning mot marknadsföring och en med allmän inriktning.

Mitthögskolans geografiska läge har försvårat ämnets strävan att rekrytera professorer. Avståndet till större utbildningsorter begränsar bl.a. pendlingsmöjligheterna. Ämnets strategi är att anställa nyligen pensionerade gästprofessorer som i sin tur kan handleda doktorander och medverka till rekrytering och uppbyggnad av forskningen inom ämnet. Detta synes vara en god strategi, men löser inte problemet att skapa en stabil miljö som kan ta långsiktigt ansvar för egen forskarutbildning.

En fortsatt utveckling av lärarkompetensen och förbättring av grundutbildningens vetenskapliga anknytning torde vara nödvändig. Mitthögskolans omfattande åtagande i grundutbildningen är inte heller lätt att förena med en snabb uppbyggnad av forskning och forskarutbildning. Med

tanke på lärarkompetensen och forskningsmiljön delar bedömargruppen den uppfattning, som redovisades i kvalitetsutvärderingen av ämnet, att Mitthögskolan ännu inte är mogen att få rätten att examinera på forskarutbildningsnivå.

5.3 Nationalekonomi

Inom ämnet nationalekonomi finns fyra disputerade lärare, varav två är docenter och en är tjänstledig på heltid för verksamhet inom Arbetslivsinstitutet. Ytterligare två lektorer är licentiater enligt den äldre examensordningen. Antalet doktorander är tre.

En professur i nationalekonomi är under tillsättning med nio sökande, däribland ämnets docenter. För att en god forskningsmiljö ska kunna utvecklas torde emellertid ytterligare rekryteringar av vetenskapligt meriterade lärare/forskare behövas. Ämnets lärare har idag forskning med en omfattning av 10–20 procent ingående i tjänsten, men detta är knappast tillräckligt för att skapa en bas för forskarutbildning. Samverkansmöjligheter med övriga ämnen inom miljön finns dock inom exempelvis strukturekonomi.

Med tanke på behovet att rekrytera någon ledande forskare inom nationalekonomi, det relativt begränsade underlaget av studerande på C/D-nivå och kravet på fler vetenskapligt kompetenta lärare, docenter samt professorer, för att etablera en kritisk massa i forskarutbildningen får man anse att en forskarutbildning i nationalekonomi vid Mitthögskolan f.n. knappast är aktuell.

5.4 Sammanfattande bedömning av företagsekonomi, kulturgeografi, nationalekonomi

Forskarutbildningsmiljön i företagsekonomi, kulturgeografi och nationalekonomi får allmänt anses vara i en uppbyggnadsfas. Ämnena kan ömsesidigt stödja varandra, exempelvis genom arbetet med att etablera högre seminarier. Likaså kan instituten ETOUR och ITPS bidra till att på sikt skapa en miljö av kritisk storlek för forskarutbildning. Inom företagsekonomi finns en betydande verksamhet med ett antal disputerade lärare, men uppbyggnaden av forskarutbildning är avhängigt den pågående rekryteringen av professorer. Bedömargruppen anser att miljön som helhet ännu inte har den omfattning, integration och stabilitet som krävs för forskarutbildning i berörda ämnen.

6. Forskarutbildningsmiljön statsvetenskap

Vid Mitthögskolan finns en nyanställd professor, en befodringsprofessor, en gästprofessor, 20 procent, samt fem ytterligare lärare med docentkompetens, av vilka en är placerad vid institutionen för informationsteknologi och medier samt en vid institutionen för socialt arbete. Ungefär hälften av verksamheten är förlagd till Sundsvall och hälften till Östersund, men huvuddelen av den vetenskapligt kompetenta personalen finns i Östersund. Det finns en profilskillnad mellan orterna: policyanalys och jämförande politik kännetecknar Sundsvall, inriktning på regionala frågor Östersund. Väsentliga delar av statsvetenskapsämnet är svagt företrädda eller saknas t.ex. politisk teori och internationell politik. Viss Europaforskning finns dock. Utmärkande för institutionen är samarbetet med Åbo Akademi och med finlandssvensk statsvetenskap överhuvud. Gästprofessorn är från Åbo. Vårterminen 2002 fanns enligt uppgift fem doktorander vid institutionen, jämte 30 C-studenter och 11 D-studenter. Hittills har tre forskarstuderande med anknytning till Mitthögskolan disputerat i statsvetenskap.

Den statsvetenskapliga miljön vid Mitthögskolan är tillräcklig för att bära upp en egen forskarutbildning på godtagbar nivå. Det måste dock tilläggas, att miljön ännu inte har etablerat sig inom disciplinen. Den nämns endast i förbigående i Vetenskapsrådet nyligen publicerade internationella disciplinutvärdering i vilken t.ex. Södertörns högskola behandlas ganska ingående. Gästprofessorn har en central ställning i nordisk statsvetenskap, men därutöver kan ingen statsvetare vid Mitthögskolan sägas inta en ledande position inom ämnet. Till det som skulle kunna förändra bilden hör utveckling och implementering av ett kraftfullt forskningsprogram, forskningsanslag av större omfattning från Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet eller

eljest erövrade i kvalificerad vetenskaplig konkurrens, samt ökad publicering av forskningsresultat i ledande internationella tidskrifter.

Uppdelningen på två orter är en nackdel från forskarutbildningssynpunkt, men man söker på ett berömvärd sätt hålla ihop institutionen genom månatliga gemensamma forskningsseminarier. Viktigare är den begränsning som ligger i att väsentliga delar av ämnet saknar föreläsare på kvalificerad nivå. Detta är svårt att undvika i ett uppbyggnadsskede, men om och när den forskarutbildning kommer i gång, för vilken det finns förutsättningar, är det önskvärdt att miljön vidgas, så att doktoranderna får tillgång till en utbildning med en bredd och ett djup som motsvarar vad som gäller vid större institutioner. Detta skulle kunna ske bl.a. genom att man utvecklar samarbetet med institutionen för informationsteknologi och medier, se nedan, samt med statsvetenskapliga institutioner vid andra lärosäten med god kompetens inom områden som politisk teori och internationell politik.

7. Ämnet medie- och kommunikationsvetenskap

Inom området medie- och kommunikationsvetenskap, MKV, som vid Mitthögskolan organisatoriskt sammanförts i institutionen för informationsteknologi och medier finns idag en gästprofessor, 40 procent, samt två docenter, en i ämnet journalistik och en i statsvetenskap. Tillsättningen av en vakant professor i journalistik har nyligen avbrutits. I ansökan om vetenskapsområde anges antalet forskarstuderande till sju; enligt den kompletterande information, som inlämnats i oktober 2002, är antalet tre. Två doktorander med anknytning till högskolan uppges ha disputerat. Antalet C-studenter vårterminen 2002 var mer än hundra men antalet D-studenter endast fyra. Politisk kommunikation är ett profilmråde vilket understryks av kopplingen till, det till Mitthögskolan knutna, Demokratiinstitutet.

Man kan diskutera om medie- och kommunikationsvetenskap allmänt sett är lämpligt som forskarutbildningsämne. Det finns betydande fördelar, särskilt för de blivande doktorerna, att forskarutbildning sker i etablerade discipliner. Oavsett detta får man konstatera, att högskolan för närvarande har otillräcklig kapacitet för egen forskarutbildning inom området. Viktigare än att eftersträva detta är att utnyttja den befintliga kompetensen till att stödja utvecklingen av forskarutbildning i etablerade discipliner, i första hand i statsvetenskap och i sociologi. En sådan växelverkan vore i sin tur ägnad att berika Mitthögskolans forskning inom medie- och kommunikationsvetenskapliga området.

8. Forskarutbildningsmiljön informatik

Ämnesområdet informatik med systemvetenskap vid Mitthögskolan studerar områden som ger förutsättningar att skapa tidsenliga, uthålliga och mänskliga livs- och arbetsområden. Allmänt omfattar området metoder, tekniker och hjälpmedel för design och utformning av informationssystem för företag och organisationer. Forskningen inom ämnet är huvudsakligen inriktad mot det framtida hemmet, anticipatoriska system, beslutsstöd, spatial informatik och kompetensutveckling i organisationer.

Inom informatikämnet finns en för några år sedan tillsatt professor med 20 procent tjänstgöring i Umeå. Professorn är dock tjänstledig deltid och är för närvarande knappast aktiv vid Mitthögskolan. Ytterligare en professor i informatik, har tillträtt under oktober 2002. Inom ämnesområdet finns också två nyligen befordrade professorer, tre disputerade lärare i övrigt och ett knappt tiotal doktorander.

Forskning och forskarutbildning inom informatik är i första hand koncentrerad till Östersund där flertalet av de disputerade lärarna är stationerade. Viss verksamhet bedrivs även i Sundsvall, där en ny professorsanställning är under utlysning. Sedan något är tillbaka deltar Mitthögskolan tillsammans med Umeå universitet och Luleå tekniska universitet i forskarskolan Informatik i Norr. Informatikämnet har också deltagit i en tidsbegränsad satsning på en forskarskola i Teleinformatik, som dock synes ha haft mindre betydelse i sammanhanget. Ett antal doktorander

är finansierade inom KK-stiftelsens utvecklingsprogram IT-lyftet och några har finansiering av andra externa anslag.

Informatikämnet har under hand omorganiserats till att ingå i storinstitutionen för Informationsteknologi och medier inom vetenskapsområdet naturvetenskap och medier. Synergieffekter kan därigenom uppnås genom möjlig samverkan med bl.a. tekniskt inriktad forskning inom datavetenskap. Delar av informatikämnet har en naturlig anknytning till naturvetenskap och teknik och det bör också noteras att verksamheten inom ämnet beaktades som en del av underlaget vid tidigare prövning av vetenskapsområdet naturvetenskap.

Informatikämnets forskningsaktivitet är fortfarande av förhållandevis begränsad omfattning, speciellt saknas större sammanhållna projekt. Volymen av C/D studenter ger en rekryteringsbas för forskarutbildning, men ger också lärarna en omfattande undervisnings- och handledningsbörda.

Sammantaget kan sägas att informatikämnet vid Mitthögskolan, fastän det är förhållandevis väl försörjt med professorer och disputerade lärare, fortfarande inte har fått en samlad struktur med en nationellt och internationellt väl etablerad forskning. Förstärkning med en externt rekryterad professor kan förväntas påverka forskningens djup och bredd i positiv riktning. Därmed finner bedömaregruppen att informatikämnet vid Mitthögskolan, när den nye professorn etablerat sig, kan anses ha den lärarresurs, stabilitet och forskningsbas som krävs för att självständigt kunna ansvara för en samhällsvetenskapligt inriktad forskarutbildning i ämnet. Planer finns också på att inrätta forskarutbildning i ämnet under examensrätten inom naturvetenskapligt vetenskapsområde.

Sammanfattande överväganden och ställningstaganden

Mitthögskolan är en nätverkshögskola lokaliserad på fyra huvudorter med inbördes relativt stora avstånd, t.ex. cirka 30 mil mellan Campus Härnösand och Campus Östersund. Vid tidigare bedömningar har noterats att denna organisation fyllde kraven för grundutbildningen men inte för forskarutbildningen. En väl fungerande forskarutbildning kännetecknas bl.a. av ett nära samspel mellan handledare och doktorander, vilket i praktiken förutsätter en ort- och lokalmässig samhörighet. Nätverksorganisationen utgör därmed en komplicerande faktor som har försvårat för Mitthögskolan att snabbt uppnå målet att bli ett forskarutbildande lärosäte. Även om användning av distansöverbyggande teknik och IT-stöd för kommunikation och samverkan på distans är förhållandevis väl utbyggt vid Mitthögskolan, illustrerar erfarenheterna tydligt att många problem återstår att lösa när det gäller samarbete på distans. Bedömaregruppen stöder dock Mitthögskolans ambition att utveckla konceptet nätverkshögskola, och konstaterar samtidigt att det krävs ett uthålligt och tålmodigt arbete för att realisera nätverkshögskolan, särskilt när det gäller en god miljö för forskarutbildning.

När det gäller samlokalisering av ämnen har Mitthögskolan agerat i samklang med föregående bedömaregruppers synpunkter och genomfört ett antal organisatoriska förändringar. Den mest påtagliga är att de humanistiska disciplinerna har samlats vid institutionen för humaniora i Härnösand. En annan organisatorisk förändring är att antalet institutioner reducerats och att tre av dessa inom kort är lokaliserade till en ort. Strategin att utveckla ett antal forskningsmiljöer där närliggande ämnen fysiskt samlokaliseras torde vara riktig med sikte på möjligheten att bedriva forskarutbildning, men den har ännu inte hunnit få fullt genomslag i praktiken. Mitthögskolans strategi med parallell utveckling av ett antal forskningsmiljöer inom humaniora och samhällsvetenskap, snarare än kraftsamling inom enstaka profilerade områden på det sätt som varit vanligt vid högskolor som tilldelats vetenskapsområde, har inte underlättat etableringen av starka miljöer för forskarutbildning. Planering för utveckling av profilmråden finns i högskolans strategiska plan, men kan knappast anses ha hunnit få något större genomslag inom humaniora och samhällsvetenskap.

Allmänt uppfattar bedömargruppen att högskolans ledning är väl införstådd med de organisatoriska utmaningarna och målmedvetet och kompetent arbetar på att skapa en ändamålsenlig organisation med betoning av möjligheten att bedriva forskarutbildning. Svårigheterna att överblicka och följa denna organisation i förändring illustreras av att bedömargruppen ibland fått oklara besked om t.ex. organisatorisk hemvist och faktisk anställning för lärare.

Förverkligandet av det professorsprogram som fastlades under mitten av 1990-talet har varit hörnstenen i Mitthögskolans arbete för att erhålla universitetsstatus. Trots betydande ansträngningar har programmet inte kunnat förverkligas. Delvis torde detta bero på omvärldsfaktorer, t ex befodringsreformen som sannolikt påverkat den nationella rörligheten i ogynnsam riktning för de nya högskolorna och universiteten.

Bedömargruppen konstaterar att Mitthögskolans geografiska läge kombinerad med effekterna av befodringsreformen inte bara har lett till påtagliga svårigheter när det gäller att rekrytera utan också att behålla professorer med förmåga och vilja att skapa och utveckla starka forskningsmiljöer. Alltför ofta gäller också att utnämnda professorer inte bosätter sig på orten, utan varaktigt pendlar från sitt gamla lärosäte där man kanske dessutom fortsatt bedriver viss verksamhet. Ett bekymmer ligger här i att examinationsrätt i forskarutbildningen kan ses som ett viktigt medel för en högskola att öka attraktionskraften när det gäller professorernas vilja att långsiktigt engagera sig i uppbyggnad av verksamhet vid högskolan, samtidigt som avsaknaden av examinationsrätt är ett motiv för en tillträdande professor att behålla kopplingen till en forskarutbildande institution på annat håll.

Andelen disputerade lärare inom humaniora och samhällsvetenskap har ökat under den senaste treårsperioden men bedömargruppen finner att åldersprofilen med många äldre lärare/forskare utgör ett problem. Ytterligare problem utgör bristen på mellantjänster såsom forskarassistenter samt forskande lektorer vid Mitthögskolan. Det stora åtagandet i grundutbildningen i en del ämnen kan vara begränsande för möjligheterna att satsa på forskning och forskarutbildning. I andra ämnen åter har en framgångsrik satsning på forskning medfört att grundutbildningen blivit lidande, t.ex. inom historia där undervisning omhändertagits av tillfälligt inhyrda, oerfarna lärare. Mitthögskolan bör, enligt bedömargruppens mening, betänka den fara som ligger i en alltför stark satsning på professorer och doktorander samtidigt som återväxten inte tryggas genom mellantjänster, speciellt med tanke på att många av de seniora forskarna är nära pensionen.

Planeringen på ämnesnivå för en eventuell egen forskarutbildning inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området har förbättrats jämfört med tidigare utvärderingar. Förslag till studieplaner finns i flera ämnen, medan andra ämnen trots forskarutbildningsambitioner ännu saknar genomtänkta planer. Samverkan med andra lärosäten när det gäller forskarutbildning förefaller fungera bra. De nya regeringsstödda forskarskolorna har ännu inte fått något större genomslag, men kan förväntas bidra positivt till att bygga upp forskarutbildningsmiljöer inom berörda ämnen vid Mitthögskolan.

Andelen externa forskningsanslag, sökta i nationell eller internationell konkurrens, är påtagligt låg. Högskolan bör uppmärksamma detta förhållande och starkt stödja initiativ att söka anslag från exempelvis Vetenskapsrådet, Riksbankens jubileumsfond samt Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Även om det finns lokal finansiering för forskningsprojekt är det viktigt för etableringen av starka forskarutbildningsmiljöer att stimulera kvalitet och synlighet genom konkurrensutsatta, externa anslag. Det är därför mycket viktigt för en positiv utveckling av verksamhetens vetenskapliga kvalitet att man inte förlitar sig på huvudsakligen riktat forskningsstöd från exempelvis EU:s regionalfonder och KK-stiftelsens stöd till högskolor och nya universitet.

Utgående från de ämnesspecifika och övergripande bedömningarna har bedömargruppen prövat Mitthögskolans ansökan om ytterligare ett vetenskapsområde mot de kriterier som etablerats för

tillstyrkan av vetenskapsområde. Dessa kriterier är präglade av kravet att kunna garantera att forskarutbildningen vid en högskola håller rimlig internationell standard. Speciellt vägledande i detta sammanhang är doktorandperspektivet. Eftersom en forskarutbildning pågår i fyra till åtta år är det väsentligt att högskolan erbjuder en långsiktigt stabil miljö för utbildningen, oberoende av tillfälliga förändringar i forskningskonjunkturer eller att någon ledande forskare lämnar högskolan. Detta är bakgrunden till det oavvisliga kravet på att en högskola för att erhålla vetenskapsområde ska kunna uppvisa åtminstone något väl sammanhållet ämnesområde, eller ett antal närliggande områden, med professorer och ett tiotal aktiva forskare med minst docentkompetens, som byggt upp och driver forsknings- och utbildningsverksamhet.

När det gäller det faktiska inrättandet av forskarutbildning inom ett givet ämne, förutsätts att högskolan och dess fakultetsorgan tar ansvar för att tillämpliga krav är uppfyllda. Det måste alltså finnas ett tillräckligt antal personer inom vetenskapsområdet med hög vetenskaplig kompetens och erkänd vetenskaplig auktoritet, så att det finns en grund för framgångsrikt vetenskapligt ledarskap inåt och försvar av forskningens intressen utåt. Ett effektivt fakultetsarbete med egen budget för forskarutbildning, med kvalificerade organ för lärartillsättning och allokering av doktorandtjänster, rekrytering av ledamöter i betygsnämnder vid disputationer och annat sådant som hör till en väl utvecklad forskarutbildning, kräver också en bred bas av forskare. Antalet professorer, docenter och disputerade lärare inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området, inklusive informatik, har totalt sett utvecklats förhållandevis gynnsamt vid Mitthögskolan. Samtidigt krävs alltså att professorer behöver finnas inom närliggande områden med en överlappande teoretisk och metodologisk bas som kan fungera ömsesidigt stöttande.

Vid genomgången av Mitthögskolans forskningsmiljöer har bedömargruppen funnit att de enstaka ämnen som har de bästa förutsättningarna att bedriva egen forskarutbildning ännu inte ingår i miljöer med ömsesidigt stöttande ämnen i den omfattning och med den etablerade långsiktighet som skulle krävas enligt ovanstående resonemang. Satsningen på en förhållandevis stor bredd inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet har i sig inte underlättat utvecklingen av starka profilområden vid Mitthögskolan. Spännvidden mellan områden som rehabiliteringsvetenskap, historia och informatik illustrerar denna situation. Det är därför otillräckligt att enbart tillämpa kvantitativa beräkningar av antalet professorer och docenter som avgörande grund för tilldelning av ett vetenskapsområde.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår bedömargruppen att Mitthögskolans ansökan om ett humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde avstyrks. Bedömargruppen konstaterar dock att det finns en löftesrik forskningsaktivitet med ett ökande antal professorer inom olika delar av vetenskapsområdet. Det är emellertid bedömargruppens mening att pågående positiva förändringar i syfte att skapa samlade forskningsmiljöer är i behov av ytterligare tid för att konsolidera sig. Nyttillträdda och tillträdande professorer behöver andrum för att skapa en stabil bas för kommande forskarutbildning. Samtidigt bör Mitthögskolan ges utrymme att bevara och utveckla sin profil som nätverkshögskola med samverkande campusorter, var och en med sikte på en god integration mellan grundutbildning, forskarutbildning och forskning.